

با توجه به بیت زیر، به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.
«سر آن ندارد امشب که برآید آفتابی
چه خیالها گذر کرد و گذر نکرد خوابی»

۱ واژه‌ی مشخص‌شده، مجاز از چیست؟

۲ «قرینه»ی آن کدام است؟

با توجه به بیت زیر، به ۲ سؤال بعدی پاسخ دهید.
زبان خامه ندارد سر بیان فراق
وگرنه شرح دهم با تو داستان فراق

۳ کدام واژه در مفهوم «مجازی» به کار رفته است؟

۴ «قرینه»ی آن کدام است؟

۵ جدول زیر را در قیاس میان سبک خراسانی و عراقی تکمیل کنید.

سبک خراسانی	سبک عراقی
رواج روحیه پهلوانی و حماسی	الف
ب	ذهن‌گرایی با توجه به دنیای درون

۶ هجای آغازین در هر مصراع، معادل کدام وزن‌واژه است؟
الف) جز جفا با اهل دانش مر فلک را کار نیست
ب) خوش‌تر از این در جهان، هیچ نبوده‌ست کار

۷ معادل معنایی «غمزه» در کدام بیت یافت می‌شود؟
الف) دل گوشه‌گیر موی تو گردید از ازل
ب) هزار حیف که در شأن چشم نرگس نیست
چون گوشه‌ای بدان خم گیسو نمی‌رسد
کرشمه‌ای که تواند دلی شکار کند

۸ مفاهیم مجازی را در هر عبارت بیابید و بنویسید.
الف) برخواند و لختی تاریکی در وی پیدا آمد.
ب) جهان خوردم و کارها راندم.

۹ در کدام گزینه، کاربرد «گوش» مجازی است؟

- الف) فراق‌نامهٔ سعدی به هیچ گوش نیامد
ب) بگریست چشم ابر بر احوال زار من
که دردی از سخنانش در او نکرد سرایت
جز آه من به گوش وی این ماجرا که برد

۱۰ کدام مورد دربارهٔ نثر سبک عراقی صحیح نیست؟ آن را اصلاح کنید.

- الف) نگارش کتب مهم عرفانی به اقتضای زمان
ب) فراگیری ضعف و انحطاط اندیشه

۱۱ ابتدا هجاهای مصراع زیر را بنویسید، سپس پایه‌های آوایی (ارکان) آن را از هم جدا کنید و هر پایه را در خانهٔ

- جداگانه‌ای قرار دهید. (نوشتن وزن و نشانه‌های هجایی لازم نیست).
«بی‌تو حتی مهربانی حالتی از کینه دارد»

۱۲ با توجه به آنچه در مقایسهٔ ویژگی‌های فکری سبک‌های خراسانی و عراقی آموختیم، هریک از ابیات زیر را در کدام

- حوزه (سبک) می‌توان جای داد؟ با ذکر یک دلیل
الف) درخت تو گر بار دانش بگیرد / به زیرآوری چرخ نیلوفری را
ب) هر که چیزی دوست دارد، جان و دل بر وی گمارد / هر که محرابش تو باشی، سر ز خلوت بر نیارد

۱۳ با توجه به بیت زیر جاهای خالی را کامل کنید.

- «عالم از شور و شر عشق خبر هیچ نداشت / فتنه‌انگیز جهان نرگس جادوی تو بود»
الف) در این بیت تعداد واژه در معنی مجازی به کار رفته است.
ب) مهم‌ترین مجاز به کار رفته در بیت است.
ج) این مهم‌ترین مجاز به کار رفته، به کمک علاقه به جای واژه‌ای دیگر به کار رفته است.

۱۴ در بیت زیر مجاز و قرینه را مشخص نمایید:

- دست فلک ز کارم وقتی گره گشاید
کز یکدیگر گشایی زلف گره‌گشا را

فروغی بسطامی

۱۵ معنای حقیقی و مجازی را در واژهٔ مشخص شده بررسی کنید:

- درخت تو گر بار دانش بگیرد
به زیرآوری چرخ نیلوفری را

ناصر خسرو

۱۶ بیت زیر را متناسب با پایه‌های آوایی تفکیک کنید، سپس وزن آن را بنویسید.

- تا نگردي بی‌خبر از جسم و جان
کی خبر یابی ز جانان یک زمان

عطار

۱۷ در بیت زیر، «پیمانه» مجاز از چیست؟ «قرینه»ی آن کدام است؟

- چو آشامیدم این پیمانه را پاک
درافتادم ز مستی بر سر خاک

۱۸ در کدامیک از موارد داده شده «سر» در معنی حقیقی و در کدام معنی مجازی به کار رفته است؟

- الف) سر ما نداری سر خویش گیر
ب) هر سو دو صد ببریده سر در بحر خون زان کز و فر

۱۹ در بیت زیر کدامیک از واژه‌های مشخص شده در معنی مجازی و کدام در معنی حقیقی به کار رفته است؟

- «چو آشامیدم این پیمانه را پاک
در افتادم ز مستی بر سر خاک»

۲۰ هر یک از واژه‌های مشخص شده در ابیات و عبارات زیر، «مجاز» از چیست؟

- الف) به یاد روی شیرین بیت می‌گفت
ب) آفرین جان آفرین پاک را
پ) دیدم که نفسم در نمی‌گیرد و آتشم در هیزم تر اثر نمی‌کند.
چو آتش تیشه میزد، کوه می‌سفت
آن که جان بخشید و ایمان خاک را

پاسخنامه تشریحی

۱ واژه‌ی «سر» مجاز از اندیشه (فکر، قصد یا تصمیم) است. (۰/۲۵)

۲ «مضاف بودن سر» قرینه است. (۰/۲۵)

۳ سر (۰/۲۵)

۴ «مضاف بودن سر» با «بیان» قرینه است. (۰/۲۵)

۵ الف) رواج روحیه عرفانی و اخلاقی
ب) واقع‌گرایی با توجه به دنیای بیرون

۶ الف) - - U - (فاعلاتن)
ب) - U U - (مفتعلن)

۷ کرشمه

۸ الف) تاریکی مجاز از غم و اندوه
ب) جهان مجاز از نعمت‌های جهان

۹ الف) مجازاً انسان

۱۰ الف) در این دوره کتاب عرفانی مهمی به نثر نوشته نشد.

۱۱ بی ت ح ت ا مِه ر ب ا ن ی ح ا ل ت ی ء ز ک ی ن د ا ر د

۱۲ الف) خراسانی (ستایش خرد) ب) عراقی (آسمانی بودن معشوق یا ستایش عشق)

۱۳ الف) سه ب) نرگس ج) شباهت

۱۴ دست: مجاز
گره گشون از کار: قرینه مجاز

۱۵ چرخ: (معنای حقیقی: وسیله‌ای مدور که می‌گردد؛ معنای مجازی: فلک، روزگار، آسمان، تقدیر)

پایه‌های آوایی	ت ا ن گ ر د ی	ب ی خ ب ر آ ز	ج س م ج ا ن
	ک ی خ ب ر ی ا	ب ی ز ج ا ن ا ن	پ ک ز م ا ن
وزن‌واژه	فاعلاتن	فاعلاتن	فاعِلن

۱۶ می (شراب) و قرینه‌ی آن: آشامیدن

۱۷ الف) مجازی ب) حقیقی

خاک: حقیقت

پیمانہ: مجاز

۱۹

پ (سخن

ب) انسان

الف) شعر

۲۰

